NIEUWSBRIEF

oktober 1983 no. 8
verschijnt 10 maal per jaar

van het Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap

Redaktieadres:
Mw. M.K. van Helden
Postbus 9518
2300 RA Leiden
Tel. 071-148333
tst. 7348

Redakteuren:
Dr. Ch. B. Bär
Dr. C.F. Winkler Prins

Advertenties / Address for advertisements:
Retra Publiciteits Service
P.O. Box 333, 2040 AH Zandvoort
The Netherlands. Tel. 02507 - 18480/18481

INHOUD

Genootschapsnieuws..... blz. 1
Geologisch en Mijnbouwkundig Nieuws " 5
Diversen..... " 6
Congressen..... blz. 6
Boekbesprekingen..... " 9
Ontvangen publicaties..... " 10
Agenda..... " 12

Genootschapsnieuws

Personalia

Overleden:

Ir. P.H.A. Zaalberg

's-Gravenhage,
22 juni 1983

Geaccepteerd als lid:

BREUNESSE, Dr. J.N. - van Swietenstraat 41, 2334 EA Leiden (g)
CROESE, J.W. - St. Gotthard 7, 3524 VR Utrecht (bg)
FINLOW-BATES, Dr. T. - Populierendreef 302, 2272 HC Voorburg (g)
GOBEL, J.W.F. - Bijltjespad 18, 1018 KH Amsterdam (bg)
KAPER, Drs. J.J. - Roggeveenstraat 67, 1013 PR Amsterdam (g)
MEES, R. - Marmotweide 5, 3437 WB Nieuwegein (bg)

Voorgedragen voor het lidmaatschap:

indien binnen 30 dagen na deze publikatie geen schriftelijke bezwaren tegen toelating als lid zijn binnengekomen bij de secretaris van het Genootschap, zullen hieronder genoemden toegelaten worden als lid (Art. 3 van de Statuten, Art. 1 van het Algemeen Reglement) -

AZAM, M.Sc., J. - Cremerstraat 198, 3532 BL Utrecht, B.Sc. geology (1976), M.Sc. geology (1979), post-graduate diploma ITC (1982) (g)
DAM, J.A. VAN - Lutkenieuwstraat 18 A, 9712 AX Groningen, student geologie R.U. Groningen (bg)
DRIJKONINGEN, Drs. P. - p/a DSM Energie Divisie, Postbus 65, 6400 AB Heerlen, geoloog, werkzaam bij DSM (g)
ENGELEN, Ing. F.H.G. - Agricolastraat 158, 6131 JX Sittard, voorheen werkzaam bij Staatsmijnen (bz)
JONG, G. DE - Gansstraat 3d II, 3582 EB Utrecht, student geologie R.U. Utrecht (bg)
ORBONS, Ing. J.M. - Hommerterweg 142, 6431 EZ Hoensbroek, werkzaam bij DSM Geleen als bedrijfsleider ASB (g)

RIPKEN, R. - H. Cleyndertweg 37, 1025 DG Amsterdam, student geologie U.v.A. (bg)
SCHEUN, R.J. VAN DER - Havikstraat 15, 3514 TL Utrecht, student geologie R.U. Utrecht (bg)
SMEETS, Ir. G. - Roland Holstlaan 907, 2424 KE Delft, processing geofysicus Dienst Grondwaterverkenning / TNO Delft (g)
SNELL, Ir. A.W. - Lerschenstraat 11, 6369 BZ Simpelveld, gepensioneerd mijningenieur T.H. Delft (g)
VANDERMULLEN, Ing. H. - Bockstraat 35, 6461 VV Kerkrade, gepensioneerd ing. Mijnschool Heerlen (bz)
VERBURG, L.B.M. - Burgemeester Smitsstraat 6, 3523 KL Utrecht, student geologie G.5 R.U. Utrecht (bg)
ZIEGLER, Dr. P.A. - van Voorschotenlaan 26, 2597 PB 's-Gravenhage, geoloog S.I.P.M. (g)

Nieuwe adressen:

APON, Drs. W. - Roerdompstraat 17, 2025 CL Haarlem (g)
BAKKER, Mw. C.A. - Nobelstraat 26, 3512 EP Utrecht (bg)
BEUKEBOOM, Dr. Th.J. - 28 Langley Avenue, St. Albert, Alberta T8N 2B6, Canada (g)
BOER, Drs. C.A. DEN - p/a Holland Energy Company N.V., Postbus 97681, 2509 GB 's-Gravenhage (g)
BOMMEL, Drs. L. VAN - p/a N.A.M. B.V., Postbus 28, 9400 AA Assen (g)
BORGEN, Drs. A.J. - 23 Milburn Walk, Epsom, Surrey, Engeland (g)
BRONKHORST, Ir. D. - c/o Minera Phelps Dodge de Chile, Isidora Goyenechea 3420, Santiago, Chili (g)
COPPER, Drs. J.W. - Schiefbaanstraat 3, 2596 RC 's-Gravenhage (g)
CSONKA, Drs. J. - p/a Dienst Grondwaterverkenning TNO - Distrikt Noord, Venekoterweg 42, 8431 HH Oosterwolde FR (g)
DEKKER, Drs. L. - c/o Chevron Canada Resources Ltd., Minerals Staff, 1900-1055 West Hastings Street, Vancouver, B.C. V6E 2E9, Canada (g)
DIERENDONCK, Mw.Drs. H.M. VAN - Heiakkers 2, 9463 TN Eext (g)
DONK, Ir. D. VAN - c/o Brunei Shell Petroleum Co. Ltd., DPG/12, Seria, State of Brunei, N.W. Borneo (g)
DIJK, Drs. P.M. VAN - c/o James Cook University of North Queensland, Department of Geology, P.O. Townsville, Queensland 4811, Australië (bg)
HACK, Drs. H.R.G.K. - c/o Al-Rajehi Hydrosoil, P.O. Box 20986, 11465 Riyadh, Saudi Arabië (bg)
HAGEMAN, Dr. J. - c/o Sarawak Shell Berhad, Lutong, Serawak, Maleisië (g)
HILLENIUS, W.J. - 747 N.W. 9th, Corvallis, OR 97330, U.S.A. (bg)
HUISSTEDEN, Drs. J. VAN - Kamelenspoor 367, 3605 TB Maarssen (bg)
KEET, Drs. B.A. - p/a S.I.P.M., Postbus 162, 2501 AN 's-Gravenhage (g)
KEIZER, Drs. J. - Zandstraat 44, 4631 PJ Hoogerheide (g)
KLOOS, Drs. D.P. - Comeniusstraat 625, 1065 CB Amsterdam (g)
KREVEL, Ir. H.N.A.M. VAN - Postbus 10060, Onverdacht, District Para., Suriname (g)
KROEF, Drs. D.A. VAN DER - p/a The Shell Company of Australia Ltd., Metals Division, P.O.Box 5094, Cairns, Queensland, Australië (g)
NIEUWLAND, Drs. F.J. - Populierenhof 37, 2411 SX Bodegraven (g)
NIJBOER, G. - Haagweg 44, 2321 AE Leiden (bg)
OECHSLE, Dr. A.J. - Tettnanger Strasse 63/2, D-7980 Ravensburg, West Duitsland (g)
OTTEN, Dr. M.T. - c/o Department of Geology, Arizona State University, Tempe, AZ 85287, U.S.A. (g)
POOL, Drs. W.M.G. - c/o Norske Shell, E. & P., P.O.Box 10, N-4033 Forus, Noorwegen (g)
PRONK, Drs. A.G. - 1105 Hanwellroad, Apt. 2, Fredericton, New Brunswick E3C 1A5, Canada (bg)
PRONK, Drs. J.W. - p/a Texaco Netherlands International Inc., Weena 170, 3012 CR Rotterdam (g)
RATERING, Drs. A.T.J. - c/o Prakla-Seismos GmbH, P.O.Box 510530, D-3000 Hannover 51, West Duitsland (g)
ROOIJEN, Drs. R.C.P. VAN- c/o P.N.U.D., B.P. 506, Cotonou, Benin (g)
ROUFFAER, Drs. E.J.H.F. - c/o Cominco S.A., Boulevard du Souverain 53, Boîte 17, 1160 Brussel, België (g)
RUTTEN, Drs. R.F.X. - Frankenslag 161, 2582 HK 's-Gravenhage (bg)
SCHWAN, Drs. J.C.G. - Marie Curieweg 2, 3731 CG De Bilt (g)
STRIBOS, Drs. J.P.A. - I.B. Bakkerlaan 15''', kamer 262, 3582 VB Utrecht (g)
TIMMERS, Ir. J. - 6 Bayberry Common, Westport, CT 06880, U.S.A. (g)
VAREKAMP, Dr. J.C. - c/o Wesleyan University, Earth & Env. Sciences, Middletown, CT 06457, U.S.A. (g)
VERSTEEGH, Ir. P.J.D. - Vrijheidslaan 7, 6141 BN Limbricht (g)
VOS, Ir. G.K.H. - Private Box 1193, Swakopmund, Zuid West Afrika (g)
WINKLER, Drs. F.J. - "Harlands", 4 Bramble Rise, Cobham, Surrey KT11 2HP, Engeland (g)
WOLF, K.H. - Botersloot 18 B, 3011 HG Rotterdam (bg)

Beëindiging lidmaatschap per 1-1-1984

ELSINGA, Drs. R.J. - Spölminkkamp 11, 7524 DV Enschede (g)
HARTSTRA, Dr. R.L. - Doornstraat 17, 3581 TS Utrecht (g)
HERMANS, Ir. J.M.A. - Meerkoetlaan 5, 2636 ER Schipluiden (g)
LUNSEN, Dr. H.A. VAN - Boomstede 683, 3608 BT Maarssen (g)
MIDDELAAR, Drs. W.T.J.G. VAN - c/o P.N.U.D., 01 - B.P. 1747, Abidjan 01, Ivoorkust (g)
NIO, Ir. T.H. - Jan ter Gouwweg 6, 1412 HB Naarden (g)
OPRINSEN, Drs. F.L.P. - c/o Petroleum Development Oman LLC, P.O.Box 81, Muscat, Sultanate of Oman (g)
PIJPEKAMP, Drs. B. VAN DE - Rondenhof 36, 6662 ZW Elst Gld. (g)
ROORDA, Prof.Ir. H.J. - Clavecimbellaan 513, 2287 VT Rijswijk ZH (g)
ROOS, Drs. B.M. - Stuzaingó 1826, Montevideo, Uruguay (g)
SCHOLTEN, Mw.Drs. D. - Haaksbergerstraat 174- 101, 7513 EB Enschede (g)
SNIJDER, Drs. J. - Eeftink 831, 1103 AE Amsterdam (g)
WEGEN, Drs. G. VAN DER - Postbus 7, 2380 AA Zoeterwoude (g)
ZAKRZEWSKI, Dr. M. - p/a de Boelelaan 1085, 1081 HV Amsterdam (g)

Adres gevraagd:

WASSER, Drs. G.C.M. - vorig adres: Kuipersdijk 127, 7512 CD Enschede, thans in Canada (g).

Afdelingen

Afdeling Noord Nederland

Uitnodiging tot het bijwonen van een bijeenkomst op donderdag 27 oktober 1983 in de Ontvangsthal van het N.A.M. kantoor, Schepersmaat 2, Assen.
Programma:
17.30-18.15 Ontvangst met drankje
18.15-19.15 Lezing door K.W. Glennie (S.I.P.M.) over: "Weissliegend deformation structures"
19.15-19.30 Discussie.
Samenvatting:
The Weissliegend is a European sandstone unit of largely late Early Permian age. It is underlain by the Early Permian Rotliegend red desert sandstones and is overlain by the conventionally accepted basal bed of the Zechstein-the bituminous marine shales of the Kupferscheifer. The Weissliegend sandstones are characteristically white or grey in colour and have been recognised beneath the North Sea, in Germany and in Poland. Equivalents, which are red or yellow in colour, occur in NE England and at the southern edge of the Moray Firth Basin in Scotland.
From an examination of cliff and quarry exposures in Britain, and of drill cores from southern North Sea gas wells, it is now believed that the bulk of the Weissliegend sandstones (and their equivalents) were originally deposited as aeolian dunes. These dune sands, however, were later modified by a widespread event, the Zechstein transgression, which caused their partial homogenisation, the creation of large-scale soft-sediment deformation structures, and the local and minor reworking of some of the dune flanks.
The preferred mechanism of deformation is interpreted as: 1) entrapment of large pockets of air within the bodies of the dunes by flanking and overlying wetted dune sands; 2) venting of air pockets when the rising internal air pressures overcame the weight of the hydrostatic head of water and the capillary (cohesive) strength of the overlying wetted sands; 3) the rapid replacement of air by water which caused liquidisation of the original dune laminae; and 4) the associated collapse and final consolidation of the sands into a tighter packing configuration.
Deformations seem te be more developed in former transverse dunes than in seif dunes. The reason may be that the relatively tightly packed low-angle accretion bedding common on the flanks of the seif dunes is more resistant to deformation than the looser avalanche sands that form a major part of the transverse dunes. Limited reworking of former dune sands was probably best developed on the steep lee slopes of transverse dunes and the steeper upper slopes of seif dunes.
These concepts are now confirmed by sand box experiments.

D.H. van Wijhe, secretaris.

Geomorfologische Kring

De kring organiseert een najaarbijeenkomst op 14 oktober 1983 voor leden en belangstellenden. Thema: Erosieprocessen in het Nederlandse kustduingebied.
Lezing door Prof.Dr. P.D. Jungerius en aansluitend excursie naar De Blink, gelegen in de duinen nabij Noordwijkerhout.
Men dient zich hiervoor schriftelijk of telefonisch op te geven bij de secretaris van de kring, Postbus 98, 6700 AB Wageningen of 08370 - 19100 toestel 476 of 488.

M.W. van den Berg, secretaris

RO de rijksoverheid vraagt

medewerkers (mnl./vrl.)

Ministerie van Economische Zaken
Rijks Geologische Dienst,
hoofdafdeling Diepe Ondergrond/Olie en Gas

Gevraagd worden:

reservoir-engineer *vac.nr. 3-1040/1000*
t.b.v. reserve-evaluatie olie en gas

Functie-informatie: op wetenschappelijke basis verrichten van reservoir-engineering interpretatie- en compilatiewerkzaamheden; leiding geven aan de medewerkers m.b.t. hun werkzaamheden t.a.v. zeer gecompliceerde geologische structuren, alsmede ter zake rapporteren; initiëren, stimuleren en verrichten van wetenschappelijk onderzoek naar nieuwe en het evalueren van bestaande gezichtspunten ter bevordering van het inzicht in de reservoir-engineering in het algemeen en van Nederland en het nederlands deel van het continentaal plat in het bijzonder; onderhouden van (inter)nationale contacten en deelnemen aan congressen, werkgroepen, commissies, enz.

Gevraagd: b.v.k. opleiding mijnbouwkundig-ingenieur met petroleum-engineering ervaring.

Salaris: max. f 6561,- per maand.

assistent geofysicus *vac. 3-1038/1000*

Functie-informatie: zelfstandig verrichten van geofysische interpretatiewerk-zaamheden; zelfstandig compileren en redigeren van geofysische kaarten en profielen, alsmede ter zake rapporteren; begeleiden van de geofysisch assistenten en medewerkers; deelnemen aan en assisteren bij wetenschappelijke onderzoeken en/of studies; onderhouden van in- en externe contacten; bewaken van de kwaliteit van de gegevensbestanden m.b.t. zijn/haar vakgebied.

Vereist: tenminste kandidaats geologie (G 3 of G 4) of HBO.

Salaris: max. f 4409,- per maand.

Voor beide functies geldt:

Standplaats: Haarlem.

Bovengenoemde (bruto) salarissen zijn in het algemeen afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring en zijn exclusief 7,5% vakantie-uitkering.

Schriftelijke sollicitaties, onder het bij de gewenste functie vermelde vacature-nummer (in linkerbovenhoek van brief en enveloppe) en uw huisadres met postcode, inzenden voor 20 oktober 1983 aan de Rijks Psychologische Dienst, Postbus 20013, 2500 EA 's-Gravenhage.
Een mededeling van ontvangst van uw sollicitatiebrief wordt u door de Rijks Geologische Dienst toegezonden.

Zoekactie:

Op tot op heden onverklaarbare wijze zijn door de drukker-binder ongeveer 180 exemplaren van Geologie en Mijnbouw 1983-1 (vol, 62-1, het 280 bladzijden dikke Noordzee conferentie nummer) teveel verzonden. Het aantal door de binder aangeleverde exemplaren is door de P.T.T. gecontroleerd en correct bevonden. De teveel verzonden exemplaren moeten van een adres voorzien zijn geweest, aangezien de P.T.T. geen ongeadresseerde exemplaren heeft geretourneerd.
Aan welke adressen deze 180 nummers zijn verzonden is een raadsel, aangezien de normale adresseer procedure is gevolgd. Redactie en administratie van Geologie en Mijnbouw vragen de medewerking van alle lezers om na te gaan waar deze verdwenen exemplaren gebleven zijn. Te denken ware aan dubbele verzending, meer dan één exemplaar per adres, stapels van enkele tientallen zoals dat bij de Nieuwsbrief aan universiteiten geschiedt, etc.
Uw reacties graag naar redactie adres Nieuwsbrief of Geologie en Mijnbouw (Postbus 175, 2260 AD Leidschendam).

Rectificatie

Abusievelijk is in de laatste aankondiging betreffende de Nomenclator het gironummer van de penningmeester verkeerd vermeld. Dit moet zijn: 40517.

Nomenclator

GEOLOGISCHE NOMENCLATOR tweede, geheel gereviseerde en uitgebreide editie (1980) in vijf talen (Engels, Nederlands, Frans, Duits en Spaans) onder redactie van Dr. W.A. Visser. 564 pp., meer dan 11.000 trefwoorden. Prijs in de boekhandel ongeveer ƒ 185.-.

VOOR LEDEN (GEWONE, BUITENGEWONE) EN BEGUNSTIGERS HEEFT HET GENOOTSCHAP EEN AANTAL EXEMPLAREN TER BESCHIKKING TEGEN DE SPECIALE PRIJS VAN ƒ 95.- PLUS ƒ 8,- VOOR EMBALLAGE EN PORTO.

Na storting van het verschuldigde bedrag t.n.v. de Penningmeester te Delft, giro 40517 (vermelding: Nomenclator) wordt ieder lid of begunstiger maximaal één exemplaar toegezonden. Aanvragen worden in volgorde van binnenkomst afgewerkt.

Voor STARINGLEZING, zie pagina 10 van deze Nieuwsbrief.

Geologisch en Mijnbouwkundig nieuws

Examens

R.U. Utrecht
Doktoraalexamen geofysica
29.8.1983: Mw. A.F. de Baas (meteorologie)
B.W. Edens (fysica van de vaste aarde)
A. Toet (meteorologie)
A.R. Verdel (fysica van de vaste aarde)
A.W.M. Vermetten (meteorologie)

Doktoraalexamen geologie
29.8.1983: Mw. M.L. Banga (endogene geochemie)
A.J.H. van Breemen (geochemie)
P.M. van Dijk (strukturele- en toegepaste geologie)
E.T.D.J. van Ewijk (sedimentologie)
H.L. ten Haven (exogene geochemie)
W.O. Hazelhorst (petrologie)
C.F.A.M. Hopstaken (geochemie)
T. Kruyt (petrologie)
D.J. Postma (petrologie)
G.C.R. Spuy (sedimentologie)

T.H. Delft
Doktoraalexamen mijnbouwkunde
14.7.1983: R.V. van Ballegooijen (mijntechnologie)
F. Blömer (geologie)
J.D. Bokhoven (petroleumwinning)
M.J. Damoiseaux (mijntechnologie)
W.J.M. Duijnstee (mijntechnologie)
A.J. Emke (petroleumwinning)
C.J. Kolijn (mijntechnologie)
M.J.M. Meesters (mijntechnologie)
W. van Nievelt (mijntechnologie)
F.B. Rijkens (petroleumwinning)
T.A.P. Smit (petroleumwinning)

U. van Amsterdam
Doktoraalexamen geologie
24.8.1983: H.C. van der Straaten (stratigrafie)
J. van der Wal (stratigrafie)

V.U. Amsterdam
Doktoraalexamen fysische geografie
26.8.1983: G.M.M. Gouman (kwartairgeologie/laaglandgenese)
G.W. Lammers (kwartairgeologie/laaglandgenese)
L. van der Valk (kwartairgeologie/laaglandgenese)

Doktoraalexamen geologie
26.8.1983: J. Herweyer (hydrogeologie)
H. Jansen (paleontologie/stratigrafie)
D. Kroon (paleontologie/stratigrafie)

Promoties

Aan de R.U. Utrecht promoveerde:

Op 11 april 1983 J.R. Setiawan op een proefschrift getiteld: "Foraminifera and microfacies of the type-priabonian". Als promotores traden op Prof.Dr. C.W. Drooger en Prof.Dr. P. Marks.

Op 13 april 1983 A. Koopman op een proefschrift getiteld: "Detachment tectonics in the Central Apennines, Italy". Als promotor trad op Prof.Dr. E. ten Haaf.

Op 18 april 1983 Mw. M.D. Garcia Celma op een proefschrift getiteld: "C-axis- and shape-fabrics in quartz-mylonites of Cap de Creus (Spain). Their properties and development". Als promotor trad op Prof. Dr. H.J. Zwart.

Op 20 april 1983 M.T. Otten op een proefschrift getiteld: "The magmatic and subsolidus evolution of the Artfjället gabbro Central Swedish Caledonides". Als promotor trad op Prof.Dr. E. den Tex.

Op 9 mei 1983 P.C.C. Sauter op een proefschrift getiteld: "Metamorphism of siliceous dolomites in the high-grade Precambrian of Rogaland, S.W. Norway". Als promotor trad op Prof.Dr. A.C. Tobi.

Op 18 mei 1983 P.L. de Boer op een proefschrift getiteld: "Aspects of middle cretaceous pelagic sedimentation in southern Europe". Als promotor trad op Prof.Dr. P. Marks.

Op 3 juni 1983 F.J. Ormeling op een proefschrift getiteld: "Minority toponyms on maps. The rendering of linguistic minority toponyms on topographic maps of western Europe". Als promotores traden op Prof.Dr.Ir. C. Koeman en Prof.Dr. D.P. Blok.

Diversen

Tentoonstellingen

In het Museum van Geologie en Mineralogie te Leiden is van 21 oktober 1983 tot en met 6 mei 1984 de tentoonstelling "Edelstenen uit de Levende Natuur" te zien. Wij vinden deze edelstenen uit de levende natuur in zee en op het land, uit onze tijd en uit een ver verleden. Deze tentoonstelling wordt begeleid door een serie lezingen, waarvoor op aanvraag gratis toegangskaarten verkrijgbaar zijn. Inlichtingen zijn te verkrijgen bij de Educatieve Dienst van het museum, Hooglandse Kerkgracht 17, 2312 HS Leiden, tel. 071 - 124741. Openingstijden: maandag tot en met vrijdag van 10 tot 17 uur en op zondag van 14 tot 17 uur. Op feestdagen is het museum gesloten. De toegang is gratis.

In het Natuurmuseum Nijmegen is van 9 oktober 1983 tot 9 januari 1984 de tentoonstelling "Nationale Landschappen" te zien. De tentoonstelling geeft een beeld van de landschappelijke waarde van Nederland. Kunstmest, onkruidbestrijding, insektenverdelging, bulldozer en dragline hebben een groot deel van de oude schoonheid voorgoed verwoest. Om althans een deel van de oorspronkelijke rijkdom te behouden, heeft de overheid een aantal gebieden aangemerkt als Nationale Landschappen. Het Ministerie van Landbouw en Visserij stelde hierover een tentoonstelling samen. Zij verleende ook haar medewerking aan een afzonderlijk gedeelte over het Rijk van Nijmegen. Openingstijden museum, Gerard Noodtstraat 21 te Nijmegen: maandag t/m vrijdag van 10.30 tot 17 uur, zondag van 13 tot 17 uur.

In het Utrechts Universiteitsmuseum, Biltstraat 166, Utrecht, worden de volgende tentoonstellingen gehouden:

Van 18 sept. t/m 2 dec. 1983 - Meten in de Kou. De Nederlandse Poolexpeditie van 1882-'83 bezien in het kader van de opbouw van de meteorologie in de 19e eeuw.

Van 15 okt. t/m 30 nov. 1983 - Van Filosofie tot Experiment. Geschiedenis der natuur wetenschappen.

Van 19 dec. t/m 3 febr. 1984 - Continenten en hun Randen. Geofysische studies van aardbevingen, vulkamisme en gebergtevorming.

Openingstijd: alle werkdagen van 10 tot 17 uur. De toegang is gratis. Voor verdere informatie tel. 030 - 731305 van 8.30 tot 17 uur.

Congressen

COALTECH: Vakbeurs en congres over gebruik van steenkool.

Van dinsdag 11 tot en met donderdag 13 okt. a.s. zal in de RAI te Amsterdam de internationale vakbeurs met congres CoalTech '83 worden gehouden. CoalTech, die in '81 in Keulen en in '82 in Kopenhagen is gehouden, richt zich op het behandelen, het transport, de opslag, de verbranding, de vergassing en het gebruik van steenkool.
Op het congres zullen in sessies, die worden geleid door specialisten uit bedrijfsleven en overheidsinstanties op het gebied van steenkool, ervaringen worden uitgewisseld en actuele problemen worden besproken.
CoalTech is een trefpunt voor deskundigen in de steenkooltechnologie uit de hele wereld. In tal van landen heeft de herintroductie van kolen grote aandacht omdat deze brand-

stof een belangrijke rol moet en kan spelen bij het terugdringen van de olie-afhankelijkheid.
Op het congres komen als hoofdthema's aan de orde: de verbranding, het omzettingsproces, het vervoer met op- en overslag en de invloed van het gebruik van steenkool op het milieu. Ten aanzien van de verbranding worden o.a. systemen behandeld, die een optimale energie uit kolen en uit koolpoeder leveren, alsmede de technieken voor ombouwen van olie-installaties naar kolen-installaties. Interessante bijdragen worden verwacht in de sessies die zijn gewijd aan het vloeibaar maken en vergassen van kolen. Bij de bespreking van vervoer en overslag van kolen zal o.m. het aspect van automatisering worden besproken. Ten aanzien van de gevolgen van steenkoolgebruik voor het milieu zullen geavanceerde technieken worden belicht, die luchtvervuiling kunnen reduceren of voorkomen.

CoalTech '83 wordt georganiseerd door Industrial Presentations Europe BV te Rotterdam. Voor informatie: tel. 020 - 76 47 74.

Voordracht BRGM over informatieverzorging aardwetenschappen

De werkgroep Aardwetenschappen van de Nederlandse Vereniging van gebruikers van on-line informatiesystemen (VOGIN) organiseert in samenwerking met de commissie bibliografie en documentatie (COBIDOC) een voordracht op 1 november 1983 's middags, verzorgd door de heer J. Gravesteijn van het Bureau de Recherches Géologiques et Minières (BRGM), gevestigd in Orléans.
Gesproken zal worden over de activiteiten die het BRGM ontplooit t.b.v. de informatieverzorging voor de aardwetenschappen.
Het BRGM verzorgt o.m. de sectie aardwetenschappen van de database Pascal, die via ESA/IRS en Télésystème-Questel toegankelijk is. Het programma bestaat uit:
- een overzicht van de wijze waarop de informatieverzorging in Frankrijk is georganiseerd en van de activiteiten van het BRGM;
- een bespreking en een demonstratie van de door BRGM geproduceerde databases.

Deze middag is bestemd voor on-line literatuuronderzoekers en voor alle overige belangstellenden die over kennis van on-line literatuuronderzoek beschikken.
Aanmelding schriftelijk of telefonisch bij COBIDOC, Postbus 16601, 1001 RC Amsterdam, tel. 020 - 223955.
Plaats: Fysisch Geografisch en Bodemkundig Laboratorium Universiteit van Amsterdam, Dapperstraat 115, Amsterdam-O. Aanvangstijd: 14.00 uur.

P. Tieleman

Computer methods and the subsurface

(12th Annual Geochautauqua), November 10-11, 1983. Lawrence, Kansas, U.S.A.
(Dr. John C. Davis, Kansas Geological Survey, 1930 Avenue "A", Campus West, Lawrence, KS 66044-3896, U.S.A.)

Report on the eleventh world petroleum congress

From Aug. 29 - Sept. 2 1983 oilmen assembled in London for the eleventh World Petroleum Congress, half a century after the first such gathering there in 1933. The World Petroleum Congress (WPC) is held every four years, and serves worldwide petroleum industry as a review of the developments in the following key areas: energy sources and supply, energy demand, and technology to find, produce and process hydrocarbons.
International oil meetings date as far back as 1900. But the first truly worldwide technical conference - the first World Petroleum Congress - was held July 1933, in London, organised by the Institution of Petroleum Technologists (now called the Institute of Petroleum). Against the background of a petroleum surplus and a sagged world oil production of 3.6 million barrels per day (b/d) in the previous depression year, major emphasis of this first conference was on petroleum engineering and product application. Despite the surplus, warnings could be heard that proved reserves were hardly excessive, considering the prospects for increased demand.
Indeed, growth would be considerable the coming era. In 1938, five years later, world oil production, raised by industrial recovery (and war preparations), was 5.4 million b/d. Twenty years later, in 1958, post-war economic recovery, boosted by cheap oil, had brought crude production to 18.1 million b/d. Trebling of this figure to 58.5 million b/d took place between 1958 and 1973, when OPEC's price-raising activities eased the rapid expansion. Last year's level of 56.2 million b/d was well below the peak of 65.8 million b/d for 1979.
Of particular interest, and a feat of industry's exploration efforts, is that over this whole period growth of proved oil reserves more than kept pace with growth of demand. In 1937 world's proved oil reserves were estimated around 24 billion barrels; now proved reserves are put at 677 billion barrels.

Successive WPC's were held against the background of this growth. At the second WPC in Paris (1937) increase in demand was notable and the conference considered the problem of future supplies utmost important. In The Hague (1951) the third WPC was held amid post-war industrial recovery, with explosive automobile use and the start of the jet age. In the U.S. oil had just displaced coal as the leading energy source; the enormous size of Middle East reserves became apparent. At this Congress far more sophisticated technology was presented then at the last conference. Emphasis was placed on advances in geophysical exploration, directional drilling techniques, and new stimulation techniques in production, like hydraulic fracturing. Presentations on exploration in Iran and on the large limestone reservoirs of Lake Maracaibo in Venezuela were of particular interest. At WPC 4 in Rome (1955), the expansion of offshore development was the dominant new feature. In New York (1959), WPC 5 was the first Congress where the Soviet Union delivered technical papers, although no delegates were sent. WPC 6 in Frankfurt (1963), was the best ever attended WPC, with some 7500 delegates; natural gas was considered the future fuel for Europe. A purely technical WPC 7 was held in Mexico City (1967). In Moscow (1971), at WPC 8, topics were Arctic and deepsea operations and drilling techniques for faster and deeper drilling. In Tokyo (1975) WPC9 assembled with the theme 'keeping today's energy crisis from developing in tomorrow's scarcity'. At the time OPEC decided on prices and supply, and fourfold price increases and unreliable imports induced conservation and diversification of energy. So again, future supply and prices concerned most delegates. At WPC 10 in Bucharest (1979), emphasis was o.a. on hostile environment technology, enhanced recovery and progress in drilling technology. Next to the technical sessions focus was on future supply and costs of new developments.

At the London Barbican Centre around 2700 delegates from 60 countries attended WPC 11, with the theme 'petroleum for the next century'. In 5 days some 135 papers were presented in 3 simultaneous series of sessions.

In this short report a small selection of papers on nomenclature, exploration, crude oil and natural gas reserves, and future finance is given. No attempt is made to cover subjects like drilling, production, transportation, storage, refining, petrochemicals, safety/health and manpower, although papers on these subjects were well represented at the Congress.

For the first time at a WPC, a special study group of five member countries, which was installed shortly after WPC 10, submitted recommendations on classification and nomenclature systems for petroleum and petroleum reserves. The recommended terminology is as close to current common usage as possible. In summary, the main types of naturally occuring hydrocarbons such as crude oil, natural gas and natural gas liquids are defined by references to their density and viscosity. Three main types of petroleum reserves are defined: proved, unproved and speculative. Subdivision of proved reserves is recommended into proved developed reserves (recoverable through existing wells and facilities, by existing operating methods) and proved undeveloped reserves (expected to be recovered from future wells and facilities). Unproved reserves always refer to already discovered oil and gas deposits, but their existence can only be regarded as possible or at best probable (use of these sub-categories should be optional). Finally, speculative reserves are estimated quantities of petroleum which are yet undiscovered, but which by general geological and engineering judgment may be eventually economically obtainable (estimates should always be given as a range).

In a more technical sphere recent advances and developments were reported in non-seismic as well as in seismic exploration. In non-seismic exploration special attention was devoted to remote-sensing associated with potential methods, and improving aeromagnetics and airborne gravity surveys. In the session on seismic exploration papers were presented a.o., on high resolution techniques and on 3-D seismic surveys in difficult terrain.

Reports on exploration in new regions featured a paper on exploration and development activities in the areas of Chiapas-Tabasco (onshore) and Campeche Sound (offshore), Mexico. After geological and geophysical studies started at the end of the sixties, the first onshore field was discovered in 1972, producing from Cretaceous carbonates. The first offshore discovery well was drilled in 1976, flowing from a Palaeogene calcareous breccia. At present, daily total production of these two areas together lies around 2.5 million barrels (gas in oil equivalents). An extensive further exploration and exploitation scheme is planned for this prolific area.

In the same session a paper was presented on the North China Basin. This basin, which is part of the North China plate, covers approximately 200 000 km^2. Tensional tectonic setting during the Cenozoic caused the formation of more than 60 asymmetrical and symmetrical graben systems, covering areas from several hundred to thousands of square kilometers. Depressions are filled with Tertiary sediments. Main reservoirs are siliclastics; lake sediments rich in

organic material are thought to be the hydrocarbon source. A great variety of traps exist. Exploration is in the initial stage and will be concentrated offshore; discoveries are already reported.
A second paper from China was presented by Zhai Guangming, Chief Geologist of the China Petroleum Corporation. He reported on the geology and oil prospects of the South China Sea, of which the northern part is one of the most promising petroliferous regions of the area. Four major Meso-Cenozoic sedimentary basins cover about 350 000 km^2. Geological surveying started in the sixties; first discovery was made in 1977, with a well in the Beibuwan Basin flowing from Palaeogene deposits. The CPC concluded a number of agreements with foreign companies to conduct geophysical surveys in this very prospective area.
In a session on world reserves of crude oil, C.D. Masters of the U.S. Geological Survey and co-authors, presented an assessment of world crude oil reserves and resources. In a rather sombre outlook the paper pointed out that although there is much oil yet to be discovered and produced, for the past decade world reserves have tended to decline. Rate of oil discovery has been slipping despite the stepping-up of exploration activity in the recent past. Distribution of crude oil remains restricted; the Middle East region will continue to dominate known world petroleum occurrence . These broad generalisations are supported by figures. Demonstrated reserves are put at 103 billion tons (bt). Cumulative production is 64 bt (annual production 2.9 bt). Assessment of undiscovered resources shows a 90% probability that the amount discoverable lies between 46 and 202 bt, with 79 bt being the most likely value.
Prospects for new natural gas discoveries, on the other hand, are firm. Since the 1950s, natural gas consumption and production have risen sharply, but world-wide exploration multiplied world proven reserves about eleven-fold. A paper by Michel T. Halbouty on natural gas reserves outside the communist block countries, estimates proved reserves to be 2003 trillion cubic feet (tcf); estimated undiscovered potential is put at 2901 tcf. A brief overview for prospective areas is given. North Africa will continue to be active and fertile territory for intensive exploration, with interior basins along the NW coast from Morocco to Sierra Leone as most likely area for discoveries. A supergiant hydrocarbon province is developing in Mexico, in the Salinas basin and along the Western Campeche Bank. Many Middle East sedimentary basins are under-explored and a great potential still remains in this region.

In a session on future financial requirements of the petroleum industry, a paper from Shell, presented by P. Kassler, analyses oil investment growth prospects for the world industry. Despite temporary investment decline since 1980 because of oversupply and weak demand, large investments in oil exploration and development will continue to be needed to maintain supplies to the year 2000. An expected return to a balance of supply and demand within the 1980s, and a steep rise in the technical unit costs of new oil sources - due to increasing geological and technological complexity - are likely to boost capital requirements of the exploration and production sector (E & P) to as much as $ 200 billion (in 1983 $) in the year 2000; outlays in 1982, at 1983 prices, were $ 79 bn.
Finally, figures of the Energy Economics Division of The Chase Manhattan Bank presented at the Congress, forecast that by 1990, E & P expenditures will reach 70% of the total capital expenditures of the petroleum industry.
With an appropriate closing ceremony and a farewell party this largest international forum for discussion and information on all scientific and technical aspects of petroleum was closed. The next Congress will be in 1987, in Houston.

H.G. van Dorssen (Amsterdam)

Boekbesprekingen

Geological atlas of Western and Central Europe, by P.A. Ziegler. 130 pp., 40 maps. Elsevier Sc. Publ. Co. Amsterdam-New York, 1982. Price: Dfl. 160.00.

Deze atlas bestaat uit twee afzonderlijk ingebonden delen: een tekst van 130 bladzijden met 29 figuren, en een kaart-deel waarin 40 kaarten van A3-formaat zijn samengevoegd. De atlas is een uitbreiding van Ziegler's werk zoals onder meer gepresenteerd in Geologie en Mijnbouw van 1978, met het belangrijke verschil dat de in G & M opgenomen kleurenbijlagen slechts een beperkte indruk geven van de rijkdom aan informatie die de atlas kenmerkt. De auteur geeft in kaart en geschrift een synthese

van de paleogeografische evolutie van Centraal en West Europa vanaf het tijdstip der Caledonische orogenese, gesteld in een geodynamisch, plaattektonisch kader. Hij slaagt hierin met behulp van een vijftal structurele kaarten, 22 paleogeografische kleurkaarten, 7 isopach kaarten, drie stratigrafische correlatietabellen en één correlatietabel van tektonische gebeurtenissen. Een rijkdom aan referenties draagt zorg voor toegang van de literatuur met betrekking tot dit deel van geologisch Europa.
Ziegler compileerde het werk in dienst van Shell, en Shell verdient dan ook alle lof voor het feit dat ze overgegaan is tot publicatie van de in deze uitgave voorkomende kaarten, mede gebaseerd op langdurige werkzaamheden van haar employees. Ziegler verdient alle lof voor de wijze waarop de gegevens en samenvattingen worden gepresenteerd. Het werk is onontbeerlijk als achtergrond voor een ieder met geologische interesse in dit deel van Europa; het is de natuurlijke en noodzakelijke achtergrond voor de door landsgrenzen beperkte, nationale geologische samenvattingen, geschreven ter gelegenheid van het Internationale Geologische Congres in Parijs (1980). In geen geologische bibliotheek zal dit werk mogen ontbreken.

H.E. Rondeel (Amsterdam)

Ontvangen publicaties

De redactie van de Nieuwsbrief en van Geologie en Mijnbouw ontvangen regelmatig publicaties die niet geschikt zijn voor een formele boekbespreking. Voor enkele lezers van de KNGMG publicaties kunnen zij echter wel van interesse zijn.
Voortaan zullen titel en uitgever van deze publicaties, al of niet voorzien van een enkele opmerking over inhoud of uitvoering, in deze kolom bekend gemaakt worden. De publicaties blijven 3 maanden beschikbaar voor uitlening; aanvragen richten aan de redactie adres Nieuwsbrief.

Jaarverslag 1982, Instituut voor Bodemvruchtbaarheid, Haren (Groningen), 145 pp.
GEA, juni nummer, Stichting Geologische Activiteiten, p. 49-76. (Tribolieten-ogen, Wulfenietkristallen, Bioturbatie, UV-lampen).
GEA-objecten van Friesland, G.P. Gonggrijp redacteur, Rijksinstituut voor Natuurbeheer Leersum, 99 pp. (RIN rapport 83/10; bevat inventarisatie van de belangrijkste geologische, geomorphologische en bodemkundige objecten in de provincie; met één overzichtskaart).
I.M.M. London: aankondigingen voor bijeenkomst "Rockbursts: prediction and control" (30 oktober 1983 - London) en "Role of Government in mineral resources development" (5-8 december 1983 - Bangkok, Thailand).
Jan Keizer, de nederlandse zandbak, 17 pp. (een planologische ideeënschets).
COALTECH: 11-13 oktober 1983 te Amsterdam, volledig overzicht van te houden lezingen.
Jaarverslag 1982, Z.W.O. Laboratorium voor Isotopen-Geologie, Amsterdam.
Jaarverslag AWON 1982.
GEA, september nummer (16-3) 1983: alles over sponzen.

Staringlezing 1983

De lezing wordt gehouden op donderdag 20 oktober 1983 bij het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Prinsessegracht 23, Den Haag. Aanvang 20.00 uur.

Spreker: Prof.Dr.Ir. A.J. Berkhout (Technische Hogeschool Delft, Onderzoekgroep Akoestische Technieken).

Onderwerp: Detailed Geologica Information From Seismic Data.

One of the attractive properties of seismic information is its dense spatial sampling. Nowadays lateral prediction of subsurface properties, generally starting at one or more existing wells, is unthinkable without seismic data.
Unfortunately, the relatively low frequency content of seismic data imposes an important limitation on the resolving power of he seismic method. Although many successful attempts have been undertaken to enhance the high seismic frequencies, current seismic data still lacks sufficient resolution for a detailes subsurface study.
Two recent developments appear to be very promising for the extraction of high resolution information from seismic data:

1. Interpretive seismic migration, using a global geologically-oriented depth model as a starting subsurface model.
2. Interpretive seismic inversion, using the interpreter's detailed interpretation of the zone of interest as an initial model.

For both procedures the specification of extra nonseismic information is essential ans use of fast interactive hardware is required.
In this lecture a user-oriented explanation of interpretive migration and interpretive trace inversion is given. A discussion is devoted to the potentially high resolving power of both techniques. It will be indicated which developments may be expected in the near future.
Finally, the above will be illustrated with examples.

Secretaris K.N.G.M.G.

experienced exploration geophysicist and subsurface geologist required

Consulting company has immediate openings at its Lisbon office (Portugal) for an experienced interpretation geophysicist and an experienced subsurface/reservoir geologist.
A minimum of 10 years experience in oil and gas exploration is required

Recently retired geophysicists and geologists will be considered.

Please send resume urgently to:

Atlantic resources Ltd.
Estrada Nacional 250 - Barcarena
2745 Queluz - Portugal
Tel. 959339, 959138, 959355

Agenda

30 sept. : Leidse Geologische Vereniging: Excursie naar het Devoon/Carboon van België (zie p. 13 van Nieuwsbrief 83/4).

2 okt. : Leidse Geologische Vereniging: Lustrum-borrel en diner in restaurant "'t Koetshuis", aanvang 18.00 uur. (De mededeling omtrent 3 okt. vervalt hiermee!)

11-13 okt. : Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie: Najaarsvergadering.

11-13 okt. : CoalTech '83: RAI Amsterdam (zie pag. 5 van deze Nieuwsbrief).

13 okt. : Afscheid Prof.Dr. J.I.S. Zonneveld van de Rijksuniversiteit Utrecht, als hoogleraar in de natuurkundige aardrijkskunde, de geomorfologie en de landbeschrijving. In de aula van de universiteit, Domplein 29, Utrecht, zal hij om 15.00 uur zijn afscheidscollege geven, getiteld: Op weg. Manieren van reizen in de geografie.

14 okt. : Geomorfologische Kring. Najaarsbijeenkomst, thema: Erosieprocessen in het Nederlandse kustduingebied (zie p. 3 van deze Nieuwsbrief).

20 okt. : STARINGLEZING K.N.G.M.G.: Wordt gehouden bij het KIVI, Prinsessegracht 23, Den Haag. Spreker Prof.Dr.Ir. A. Berkhout T.H. Delft.

27 okt. : Afdeling Noord Nederland: bijeenkomst bij NAM, Assen, aanvang 17.30 uur (zie p. 3 van deze Nieuwsbrief).

29 okt. : Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie: Najaarsvergadering.

1 nov. : Werkgroep Aardwetenschappen VOGIN: voordracht over informatieverzorging. In Fysisch Geografisch Laboratorium, Amsterdam (zie pag. 6 van deze Nieuwsbrief).

3 nov. : Nederlandse Bodemkundige Vereniging: 93e Wetenschappelijke Bijeenkomst (zie p. 14 van Nieuwsbrief 83/4).

3 nov. : Hydrologische Kring: Bijeenkomst in de Reehorst te Ede. Thema: Opslag van warmte in de ondergrond (zie voor uitgebreide programma-informatie de volgende Nieuwsbrief).

4 nov. : Ingenieurs-geologische Kring: Thema-dag "Opslagmogelijkheden in zout". Plaats AKZO Hengelo, aanvang 10.30 uur.

17-18 nov. : Symposium Zure Regen. Provinciehuis 's-Hertogenbosch (zie p. 9 van Nieuwsbrief 83/6).

24 nov. : Inaugurale rede Prof.Dr. S.B. Kroonenberg L.H. Wageningen, titel:"Gisteren was vandaag morgen" Dynamiek van landschap en bodem in ruimte en tijd. Plaats: Landbouw Hogeschool Wageningen, aanvang 16.00 uur.

Sluitings- resp. verschijningsdatum

1983 - 9: 19 oktober resp. 3 november
1983 - 10: 23 november resp. 8 december

Afzender:
Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap
Secretariaat: Postbus 157, 2000 AD Haarlem

1983-8